

**V LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI
im. KANCLERZA JANA ZAMOYSKIGO
w DĄBROWIE GÓRNICZEJ**

**RAPORT Z EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ
SZKOŁY**

**OBSZAR EWALUACJI
Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz
innej działalności statutowej szkoły**

**Wymaganie 6: Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów z
uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb**

czerwiec 2016

I. Harmonogram ewaluacji wewnętrznej

Cele ewaluacji:

1. Doskonalenie efektów pracy szkoły.
2. Stwierdzenie, czy w szkole rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.
3. Stwierdzenie, czy w szkole organizowane są zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
4. Stwierdzenie, czy w szkole są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego w odniesieniu do każdego ucznia.
5. Stwierdzenie, czy w szkole organizowane są zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.
6. Stwierdzenie, czy w szkole są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły.
7. Stwierdzenie, czy szkoła współpracuje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.
8. Stwierdzenie, czy w opinii rodziców i uczniów wsparcie otrzymywane w szkole odpowiada ich potrzebom.
9. W szkole lub placówce analizuje się wyniki monitorowania osiągnięć uczniów i wdraża się wnioski z tych analiz.

Plan działań i obserwacji zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz innych zadań statutowych:

- Prowadzenie obserwacji w celu potwierdzenia, że placówka wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnych sytuacji.
- Analiza z realizacji wniosków wynikających z diagnozy dotyczącej rozpoznania możliwości psychofizycznych i rozwojowych każdego ucznia oraz jego umiejętności i sposobów uczenia się.
- Ocena działań szkoły w kwestii rozpoznania sytuacji społecznej uczniów oraz udzielanej im pomocy.
- Analiza działań szkoły podejmowanych w celu przełamania trudności edukacyjnych uczniów i wyrównywania braków, a także rozwijania ich zainteresowań i uzdolnień.
- Ocena przydatności stosowania indywidualizacji procesu edukacyjnego sprzyjającego uczeniu się.
- Analiza podejmowanych przez szkołę działań polegających na oferowaniu uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć rewalidujących.
- Analiza podejmowanych przez szkołę działań antydyskryminacyjnych.

- Analiza promowanych przez szkołę działań wychowawczych i profilaktycznych oraz współpracy z policją i innymi instytucjami promującymi takie działania.
- Ocena organizowanych przez szkołę poradnictwa pedagogiczno-psychologicznego oraz warsztatów organizowanych dla uczniów i rodziców.
- Ocena, czy są wdrażane wnioski z przeprowadzanych analiz oraz, czy następuje modyfikacja działań wychowawczych, pedagogicznych i psychologicznych uwzględniająca inicjatywy uczniów i ich rodziców.

Wyżej wymienione działania odbywają się przez cały rok szkolny. Osoby odpowiedzialne to: dyrektor szkoły oraz nauczyciele.

Źródła planowania:

- wnioski z posiedzeń rad pedagogicznych i zespołów przedmiotowych,
- analiza przeprowadzonych ankiet,
- dokumentacja szkolna,
- wywiady z nauczycielami, pedagogiem i psychologiem szkolnym,
- dyskusje z uczniami,
- dyskusje z rodzicami podczas zebrań klasowych,
- wnioski oraz postulaty uczniów i rodziców,
- inne informacje dotyczące szkoły.

II. Cele i zdania ewaluacji wewnętrznej

1. Cele ewaluacji wewnętrznej:

1. Doskonalenie efektów pracy szkoły.
2. Stwierdzenie, czy w szkole rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.
3. Stwierdzenie, czy w szkole organizowane są zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
4. Stwierdzenie, czy w szkole są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego w odniesieniu do każdego ucznia.
5. Stwierdzenie, czy w szkole organizowane są zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.
6. Stwierdzenie, czy w szkole są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły.
7. Stwierdzenie, czy szkoła współpracuje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.

8. Stwierdzenie, czy w opinii rodziców i uczniów wsparcie otrzymywane w szkole odpowiada ich potrzebom.
9. W szkole lub placówce analizuje się wyniki monitorowania osiągnięć uczniów i wdraża się wnioski z tych analiz.

2. Zakres diagnozowania:

- Obszar: - efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły,
 - procesy zachodzące w szkole lub placówce.
- Wymaganie 6: Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji.

3. Pytania kluczowe:

1. Czy w szkole rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i rozwojowe oraz sytuację społeczną każdego ucznia?
2. Czy w szkole diagnozuje się umiejętności i sposoby uczenia się ucznia?
3. Czy szkoła oferuje wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w przełamywaniu trudności edukacyjnych oraz prowadzi działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego w odniesieniu do każdego ucznia?
4. Czy w szkole organizowane są zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności adekwatne do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia?
5. Czy szkoła współpracuje z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną?
6. Czy szkoła promuje działania wychowawcze i profilaktyczne?
7. Czy w szkole są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkolną?
8. Czy wsparcie, jakie otrzymują uczniowie w szkole odpowiada ich potrzebom?

4. Kryteria ewaluacji:

- zgodność z aktami prawnymi i dokumentacją szkolną (statut, program wychowawczy, program profilaktyki, podstawa programowa, programy nauczania z poszczególnych przedmiotów,);
- znajomość praw i obowiązków, systemu kar i nagród wynikających z dokumentacji wewnętrznej;
- dostępność;
- atrakcyjność;
- analiza i diagnoza osiągnięć działań wychowawczych szkoły;
- zgodność z oczekiwaniami uczniów i rodziców;

- modyfikacja oddziaływań edukacyjnych i wychowawczych.

III. Informacje dotyczące organizacji ewaluacji.

1. Wskazanie źródeł informacji o jakości pracy w obszarach objętych ewaluacją:

- losowo wybrani uczniowie,
- losowo wybrani rodzice,
- dyrekcja i nauczyciele,
- pedagog i psycholog szkolny,
- dokumentacja szkolna.

2. Opis metod i narzędzi badawczych wykorzystanych przy ewaluacji:

- ankiety – uczniowie, rodzice,
- wywiady- dyrekcja, nauczyciele, uczniowie,
- analizy dokumentacji: dzienniki lekcyjne, dzienniki zajęć pozalekcyjnych, protokoły rady pedagogicznej, plany pracy i sprawozdania z działalności zespołów przedmiotowych, analiza dokumentacji pedagoga i psychologa szkolnego.

3. Terminy przeprowadzania czynności ewaluacyjnych:

- określenie przedmiotu ewaluacji, kryteriów, pytań kluczowych, wskazania metod i próby badawczej – do 31.10.2015r.
- rozpracowanie metod badawczych – 01.11.2015r. – 31.11.2015r.
- przebieg ewaluacji, zbieranie informacji - 01.01.2016r. – 30.04.2016r.
- analiza zebranych informacji- 01.05.2016r. -31.05.2016r.
- wyciąganie wniosków w postaci mocnych i słabych stron - 01.06.2016r. -15.06.2016r.
- sporządzenie raportu - do 24.06.2014r.

IV. Prezentacja wyników ewaluacji

4.1. W szkole rozpoznaje się możliwości psychofizyczne, potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.

Specyficzne potrzeby rozwojowe i możliwości psychofizyczne uczniów naszej szkoły wynikają z niepowodzeń edukacyjnych, specyficznych trudności w uczeniu się, niepełnosprawności i chorób przewlekłych, problemów emocjonalnych, problemów wychowawczych, zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny.

Na początku roku szkolnego pedagog szkolna przeprowadza analizę potrzeb w zakresie sytuacji socjalno-bytowej oraz dydaktyczno-wychowawczej uczniów naszej szkoły. W oparciu o informacje uzyskane od wychowawców, rodziców, placówek, instytucji o charakterze opiekuńczo-wychowawczym wyłania się uczniów wymagających opieki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Uzyskane informacje zostają zawarte w arkuszach diagnostycznych wypełnionych przez

wychowawców poszczególnych klas, po czym Rada Pedagogiczna, zostaje zapoznana przez pedagoga z kondycją psychofizyczną i stanem zdrowia uczniów. Procesy opiekuńczo-wychowawcze ulegają zmianie i w związku z tym diagnoza poddawana jest stałej weryfikacji.

W wyniku przeprowadzonej analizy w bieżącym roku szkolnym rozpoznano następujące problemy dotyczące uczniów naszej szkoły:

- uczniowie z rodzin o niskim statusie materialnym – 6 uczniów,
- uczniowie z rodzin z problemami alkoholowymi – 4 uczniów,
- uczniowie z rodzin wielodzietnych – 11 uczniów,
- uczniowie wagarujący – 12 uczniów,
- uczniowie przewlekłe chorzy – 26 uczniów,
- uczniowie niepełnosprawni – 5 uczniów,
- uczniowie mający trudności w nauce – 12 uczniów,
- uczniowie sprawiający trudności wychowawcze – 15 uczniów,
- uczniowie z problemami emocjonalnymi – 15 uczniów,
- uczniowie wybitnie zdolni – 10 uczniów.

Aby zdiagnozować możliwości rozwojowe każdego ucznia oraz umiejętności i sposoby uczenia się, w szkole przeprowadza się analizę dokumentów z poprzednich placówek (świadectw) oraz wyników egzaminów. Ponadto uczniowie są obserwowani na zajęciach lekcyjnych przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów, którzy następnie konsultują ewentualne problemy z pedagogiem, analizują aktualną sytuację szkolną tych uczniów i proponują odpowiednie doradztwo pedagogiczne. Nauczyciele typują także uczniów na badania do poradni psychologiczno-pedagogicznych pod względem rozpoznania dysleksji, trudności w uczeniu się oraz trudności w braku koncentracji. W przypadku uczniów posiadających opinie lub orzeczenia z poradni pedagogiczno-psychologicznej, wszyscy nauczyciele zapoznają się z tymi opiniami i orzeczeniami w celu opracowania dostosowań wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb poszczególnych uczniów.

W celu zdiagnozowania ewentualnego braku umiejętności uczenia się, szkoła przez cały cykl kształcenia monitoruje osiągnięcia uczniów poprzez testy na wejściu (początek pierwszej klasy), testy sumujące (po klasie pierwszej i drugiej), próbne matury (w klasie trzeciej), a także poprzez bieżącą analizę osiągnięć uczniów. Przypadki uczniów z trudnościami w uczeniu się są analizowane na spotkaniach zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a uczniowie ci korzystają z doradztwa pedagogicznego.

4.2. W szkole organizuje się zajęcia wspomagające rozwój uczniów i uwzględniające ich indywidualną sytuację psychofizyczną.

Po zdiagnozowaniu problemów edukacyjnych uczniów, nauczyciele przedstawiają i realizują szeroką ofertę zajęć w celu przełamania trudności edukacyjnych i uzupełnienia braków. W ramach zajęć wspomagających uczniów w celu przezwyciężenia problemów edukacyjnych wszyscy nauczyciele prowadzą seminaria i zajęcia wyrównawcze, które dają uczniom możliwość uzupełnienia zdobytej wiedzy, poprawy oceny a w przypadku nieobecności na sprawdzianie możliwość zaliczenia sprawdzianu. Wielu uczniów korzysta z seminariów dla maturzystów, podczas których uczniowie mogą nie tylko nadrobić braki, ale także lepiej przygotować się do egzaminu maturalnego. Nauczyciele udzielają konsultacji także doraźnie, spotykając się z uczniami po lekcjach lub na przerwach. Nauczyciele matematyki udostępniają również uczniom materiały do samodzielnej pracy na portalu społecznościowym. Ta forma kontaktu z uczniami cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem.

Według anonimowej ankiety przeprowadzonej wśród uczniów, w której wzięło udział 357 uczniów, można stwierdzić jednak, że nie wszyscy uczniowie są całkowicie zadowoleni z udzielanej im pomocy. Wyniki wskazują, że część nauczycieli stara się zawsze zorganizować pomoc dydaktyczną w

przypadku niepowodzeń szkolnych – twierdzi tak 24,4% ankietowanych uczniów z klas pierwszych, 18% z klas drugich i 22,1% z klas trzecich. Natomiast większość uczniów wskazuje, że taką pomoc otrzymują tylko czasami – 53,3% uczniów klas pierwszych, 50% uczniów klas drugich i 50,7% uczniów klas trzecich.

Z kolei wyniki ankiety przeprowadzonej wśród 188 rodziców uczniów wszystkich klas pokazują, że aż 84% rodziców uważa, że szkoła służy pomocą uczniom w przezwyciężaniu problemów edukacyjnych.

Jeżeli chodzi o zajęcia dodatkowe organizowane przez nauczycieli, to pomimo ich starań nie cieszą się one dużym zainteresowaniem wśród młodzieży. Zawsze na zajęcia te uczęszcza tylko 3,7% uczniów klas pierwszych, zaledwie 0,8% uczniów klas drugich oraz 10% uczniów klas trzecich. Z kolei czasami na zajęcia te uczęszcza 40% uczniów klas pierwszych, 34,4% uczniów klas drugich i aż 60% uczniów klas trzecich. Natomiast warto zauważyć, że stopień zadowolenia z takich zajęć i spełnienia oczekiwań wobec nich jest bardzo wysoki i wynosi w klasach pierwszych 76%, drugich 36,1% i trzecich 66%. Powyższe wyniki mogą sugerować, że uczniowie uczęszczają na te zajęcia tylko wtedy, kiedy są im one niezbędne (np. do przygotowania do egzaminu maturalnego) oraz, że brak im czasu na regularne uczęszczanie; jednocześnie większość uczniów jest z nich zadowolona.

Ankieta dotyczącą zajęć dodatkowych, w tym seminariów, przeprowadzono także wśród 188 rodziców. Przeważająca większość z nich (77,6%) uważa, że oferta zajęć dodatkowych jest wystarczająca i rodzice są z niej zadowoleni.

Na podstawie sondażu przeprowadzonego wśród nauczycieli, podczas zajęć lekcyjnych starają się oni uwzględnić indywidualizację procesu uczenia się poprzez indywidualne wskazówki udzielane uczniom mającym problemy przy wykonywaniu zadań lub ćwiczeń, odpowiedzi na ich pytania i wątpliwości. Dostosowują także zadania oraz metody pracy do możliwości uczniów. Na lekcjach uczniowie często pracują w grupach lub parach, kiedy to uczeń mocniejszy może pomóc uczniowi słabszemu. Omawiając wykonane zadania nauczyciele prezentują słabe i mocne strony pracy każdego ucznia, co motywuje go do pracy nad sobą. W ramach indywidualizacji procesu uczenia się nauczyciele często odpytują uczniów słabszych z mniejszej partii materiału, ale częściej podczas lekcji, co pozwala im na lepsze opanowanie materiału.

Innym aspektem indywidualizacji procesu nauczania jest umożliwienie uczniom, którzy z ważnych przyczyn nie mogli zaliczyć sprawdzianu w wyznaczonym terminie, indywidualne zaliczenie materiału. Niestety, jak wykazują wyniki ankiety przeprowadzonej wśród 357 uczniów, zaledwie połowa z nich (54,6%) twierdzi, że zawsze mają taką możliwość, a 35,9% że czasami. To należałoby zmienić.

Indywidualizacja procesu uczenia się w naszej szkole polega także na możliwości przygotowywania przez uczniów prezentacji multimedialnych z różnych przedmiotów i zaprezentowania ich na forum klasy lub szkoły. Nauczyciele pracują z uczniami zdolnymi na spotkaniach indywidualnych przygotowując ich do konkursów i olimpiad, zadając pisanie dodatkowych prac lub opracowywanie dodatkowych tematów rozwijających ich zainteresowania. Pracują również z uczniem słabym – podczas dodatkowych spotkań tłumaczą trudny materiał i motywują do nauki np. poprzez pochwały.

Analizując dokumentację pedagoga i psychologa szkolnego stwierdzono, że dla 16 uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – dysfunkcja rozwojowa postaci dysleksji, dysortografii i dyskalkulii – zostały opracowane przez nauczycieli przedmiotów dydaktycznych dostosowania wymagań edukacyjnych do specyficznych trudności w pisaniu i czytaniu. W przypadku uczniów posiadających opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej o dostosowaniu wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb dla uczniów z problemami z trudnościami w nauce, nauczyciele poszczególnych przedmiotów opracowali indywidualne wymagania edukacyjne oraz dostosowali metody i formy pracy do możliwości poszczególnych uczniów. Dla 5 uczniów, z problemami zdrowotnymi i orzeczeniami o kształceniu specjalnym, opracowano indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (IPET). Powołano dla nich zespoły do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dwoje uczniów z chorobami przewlekłymi realizowało obowiązki

szkolny poprzez nauczanie indywidualne. Natomiast dwoje uczniów z uwagi na szczególne uzdolnienia objętych było indywidualnym tokiem nauki. Metody i formy pomocy dla wyżej wymienionych uczniów planowano i omawiano podczas pracy zespołów.

Powyższe analizy wskazują, że działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego podejmowane przez nauczycieli są adekwatne do potrzeb uczniów, ale nie zawsze wystarczające. Większość uczniów jest zadowolona z pomocy nauczycieli, którzy stosują metody aktywizujące, motywują uczniów poprzez pochwały, pracę w grupach, zachęcanie do samodzielnego dochodzenia przez uczniów do rozwiązywania zadań poprzez dodatkowe wskazówki oraz różnicowanie ćwiczeń i zadań pod kątem ich potrzeb i możliwości. Nauczyciele udzielają wsparcia, rozmawiają z rodzicami i uczniami o możliwościach i potrzebach uczniów.

Szkoła organizuje także liczne zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów. Nauczyciele wszystkich przedmiotów dostarczają dodatkowe materiały dydaktyczne, autentyczne artykuły z gazet, aby wzbudzić większe zainteresowanie. Uczniowie są zachęceni do czytania książek, oglądania filmów oraz pogłębiania wiedzy poprzez udział w różnego rodzaju projektach (np. *Global Citizen School* z języka angielskiego, poprzez który poznają kulturę różnych narodów; *Edukacja prawna*, gdzie mają możliwość poznania podstawowych zasad pracy sędziów i prawników). Nauczyciele organizują dodatkowe ćwiczenia na lekcji, wyjazdy na UŚ, prezentacje, projekty multimedialne. Uczniowie piszą artykuły i recenzje do gazetki szkolnej. Należy tutaj także wspomnieć o prowadzeniu przez nauczyciela matematyki grupy na portalu społecznościowym, w której dzieli się z uczniami ciekawymi zadaniami i informacjami zachęcając ich do rozwiązywania nietypowych zadań i poszukiwania ciekawych rozwiązań, pokazujących jednocześnie zastosowanie matematyki w życiu.

Uczniowie szkoły, mając możliwość rozwijania swoich różnorodnych zainteresowań, uczestniczą w bardzo wielu konkursach, w których osiągają bardzo dobre wyniki zarówno na poziomie, miasta, województwa, jak i w konkursach ogólnopolskich i międzynarodowych. Świadczą o tym coroczne nagrody Prezydenta Miasta Dąbrowa Górnicza przyznawane uczniom laureatom konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych oraz listy gratulacyjne dla przygotowujących ich nauczycieli. Do udziału w konkursach uczniowie naszej szkoły są zachęceni przez nauczycieli, od których otrzymują wszechstronną pomoc i zachętę. Nauczyciele przygotowują uczniów do konkursów podczas zajęć pozalekcyjnych, poświęcając swój wolny czas, a także w ramach zajęć z paragrafu 42 z Karty Nauczyciela. Należy jednak zauważyć, że nie zawsze uczniowie chętnie uczestniczą w konkursach z uwagi na konieczność ogromnego zaangażowania się w przygotowania, wymagającego dużo czasu, którego uczniom stale brakuje. Problem stanowią także konkursy komercyjne, w których uczniowie muszą płacić za uczestnictwo.

O adekwatności zarówno działań prowadzonych przez szkołę na zajęciach obowiązkowych jak i zajęciach pozalekcyjnych do potrzeb świadczą opinie zdecydowanej większości rodziców wyrażane podczas spotkań z wychowawcą oraz prawie wszystkich uczniów wypowiadających się na ten temat na zajęciach z wychowawcą. Zdaniem zdecydowanej większości rodziców i uczniów odpowiadają one ich potrzebom oraz ich zainteresowaniom. Według rodziców, nauczyciele tak zorganizowali zajęcia pozalekcyjne, że są one dostosowane do potrzeb ich dzieci i są zdania, że szkoła pomaga rozwijać ich zainteresowania i podejmuje działania i starania, aby ich dzieci miały poczucie sukcesu w nauce na miarę ich możliwości.

Jak wynika z dokumentacji szkolnej, w całym procesie nauczania szkoła oferuje uczniom wsparcie psychologiczno-pedagogiczne na terenie szkoły, a w razie potrzeby we właściwych placówkach. Zarówno pedagog, jak i psycholog szkolne przeprowadzają zajęcia z zakresu technik uczenia się, efektywnego zapamiętywania, stylów uczenia się oraz skutecznego wykorzystywania swojego potencjału. Pracują także indywidualnie z uczniami mającymi problemy emocjonalne, rodzinne czy zdrowotne powodujące trudności edukacyjne. Pomagają w trudnościach z

nawiązywaniem kontaktów rówieśniczych, problemach osobistych, rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym oraz w domu rodzinnym, prawidłowych relacji z rodzicami. Pracują nad budowaniem poczucia własnej wartości, motywacji do pracy nad sobą oraz zastosowania efektywnych technik uczenia się. Indywidualne konsultacje i rozmowy przeprowadzone przez pedagoga i psychologa szkolnych dotyczyły także uświadamiania znaczenia prowadzenia zdrowego trybu życia, powiązanie wyboru szkoły z wyborem zawodu, motywacji do pracy nad sobą, budowania pozytywnych relacji z rodzicami, rozpadu rodziny (rozvodu, separacji rodziców), podejmowania decyzji, sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, braku akceptacji w grupie i sposobów jej uzyskiwania, a także niskiej wagi i niechęci do jedzenia. Ponadto udzielono uczniom indywidualnej pomocy terapeutycznej w zakresie problemów emocjonalnych, izolacji, zamknięcia w sobie, przestrzegania norm i zachowań obowiązujących w grupie, wzmacniania motywacji, problemów rodzinnych, budowania pozytywnych relacji interpersonalnych oraz radzenia sobie w sytuacji doznawania przemocy ze strony innych.

W poszczególnych klasach w zależności od sytuacji, potrzeb oraz zainteresowania uczniów pedagog i psycholog szkolne przeprowadziły szereg zajęć psychoedukacyjnych. We wszystkich klasach pierwszych przeprowadzono warsztatowe zajęcia integracyjne, zajęcia dotyczące technik i efektywnego uczenia się, a także profilaktyki cyberprzemocy oraz uzależnienia od narkotyków. W klasach drugich dużym powodzeniem cieszyły się zajęcia dotyczące odpowiedzialności za życie we dwoje, rozwijania empatii i zrozumienia w grupie oraz sztuki akceptacji i tolerancji. Uczniowie klas trzecich byli z kolei zainteresowani przede wszystkim zajęciami, które mogły im pomóc w lepszym przygotowaniu się do egzaminu maturalnego. Zajęcia te obejmowały kwestie związane z motywacją do nauki i stylami uczenia się, przygotowaniem się do egzaminu maturalnego, wyborem dalszej drogi kształcenia oraz wyborem przyszłego zawodu, zarządzaniem sobą oraz kształtowaniem pozytywnej samooceny.

Psycholog i pedagog szkolne współpracują z poradnią psychologiczno-pedagogiczną typując uczniów do badań w celu określenia przyczyn trudności edukacyjnych lub problemów uniemożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w szkole. Nadzorują także opracowanie indywidualnych dostosowań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb uczniów określonych w opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej lub od lekarza specjalisty oraz indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (IPET) dla uczniów z orzeczeniem o kształceniu specjalnym. Ponadto organizują konsultacje z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dla uczniów z problemami zdrowotnymi potwierdzonymi w orzeczeniu niepełnosprawności i o kształceniu specjalnym zorganizowano w szkole zajęcia rewalidacyjne dostosowane do ich indywidualnych potrzeb, a prowadzone przez specjalistów. Są jednak w szkole uczniowie, którzy na piśmie zrezygnowali z tej formy pomocy.

Jak więc wynika z powyższego, w bieżącym roku szkolnym zgodnie z rozporządzeniem ministra, uczniowie z dysfunkcjami rozwojowymi, problemami zdrowotnymi i wybitnie zdolni zostali objęci kompleksową pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

4.3. Szkoła wspólnie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi właściwymi podmiotami świadczą poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.

Jak wynika z dokumentacji szkolnej, szkoła prowadzi szeroko pojęte poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów we współpracy z właściwymi placówkami i instytucjami oraz współpracuje z placówkami, instytucjami i osobami efektywnie wspomagającymi pracę opiekuńczo-wychowawczą szkoły.

Współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi dotyczyła diagnozy i orzecznictwa psychologiczno-pedagogicznego, indywidualnych konsultacji psychologicznych porad zawodoznawczych oraz warsztatów doradztwa zawodowego. W ramach doradztwa zawodowego we wszystkich klasach trzecich i pierwszych odbyły się warsztaty prowadzone przez pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej: w klasach pierwszych *Znam siebie – wybieram swoją*

przyszłość edukacyjną, w klasach trzecich *Kim jestem – kim będę*. Uczniowie klas drugich i trzecich korzystali z konsultacji zawodoznawczych zarówno z pedagogiem szkolnym, jak i z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej. W szkole działał punkt konsultacyjny dla uczniów klas trzecich, a 16 z nich uczestniczyło w zajęciach na terenie poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Według dokumentacji szkolnej, w sferze pomocy socjalno-bytowej szkoła prowadzi współpracę z MOPS, z Dąbrowskim Stowarzyszeniem Rodzin w Kryzysie oraz z Caritas. Z ośrodków tych potrzebujący uczniowie uzyskują pomoc nie tylko materialną i rzeczową, ale także prawną. W sytuacjach trudnych wymagających kompleksowej pomocy szkoła korzysta z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowych. Szkoła współpracuje także z Urzędem Miasta w sprawie stypendiów szkolnych i wyprawki szkolnej.

Oprócz wyżej wymienionych instytucji, uczniowie pochodzący z rodzin borykających się z problemami materialnymi mogą liczyć na społeczność szkolną. Ze środków pozyskanych od rodziców i nauczycieli, otrzymują oni pomoc finansową, paczki z okazji mikołajek, a także pomoc w formie zakupu niezbędnej odzieży czy miesięcznego biletu autobusowego. Jedna uczennica ma opłacone dożywianie w sklepiku szkolnym oraz obiady w barze. W szkole organizowana jest także zbiórka żywności dla najuboższych uczniów.

Na terenie szkoły promowane są także działania wychowawcze, profilaktyczne i antydyskryminacyjne.

Szkoła posiada i realizuje Program Wychowawczy i Program Profilaktyki, w opracowaniu którego uczestniczyła Rada Rodziców. Realizacja tych programów przebiega w sposób wieloetapowy, według ustalonego harmonogramu. Odbywa się ona na zajęciach z wychowawcą, zajęciach z psychologiem i pedagogiem szkolnym oraz poprzez warsztaty, pogadanki i wykłady prowadzone przez osoby reprezentujące odpowiednie instytucje. I tak, w zakresie profilaktyki i prewencji zajęcia z uczniami przeprowadzili przedstawiciele policji, a dotyczyły one profilaktyki uzależnień od dopalaczy i innych środków psychoaktywnych oraz odpowiedzialności karnej osób pełnoletnich. Również nauczyciele uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym szkodliwości dopalaczy i innych środków psychoaktywnych.

W ramach współpracy wychowawczej z pedagogiem i psychologiem szkolnymi, nauczyciele zwracali się o porady dotyczące postępowania wobec uczniów sprawiających problemy wychowawcze, organizacji zajęć wychowawczych dla uczniów, technik diagnozowania klasy w obszarze wychowawczym oraz efektywnych form współpracy z domem rodzinnym.

W zakresie profilaktyki wychowawczej, na podstawie wywiadu z pedagogiem i psychologiem szkolnym oraz nauczycielami można stwierdzić, że uczniowie uczęszczający do naszej szkoły nie sprawiają większych trudności wychowawczych, a nauczyciele zaobserwowali tylko pojedyncze przypadki nieodpowiedniego zachowania na lekcjach - rozmowy podczas zajęć, niekulturalne zachowanie. Problemem natomiast staje się nieuzasadnione korzystanie z telefonu komórkowego podczas zajęć. Wychowawcy i uczyący nauczyciele na bieżąco prowadzą działania mające na celu poprawę zachowania uczniów.

Innym problemem, z którym szkoła ma do czynienia są nieobecności uczniów na zajęciach szkolnych. Stanowią one jedną z przyczyn trudności w nauce. Aby zjawisko to wyeliminować lub ograniczyć, z uczniami przeprowadza się rozmowy motywujące do pracy nad sobą, zawiera się kontrakty oraz organizuje pomoc koleżeńską. W przypadkach rażącego opuszczania zajęć szkolnych stosowane są kary przewidziane w statucie. Wszystkie wymienione kroki wprowadza się w porozumieniu i współpracy z rodzicami.

Kolejnym obszarem pracy wychowawczej jest kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych. Z dokumentacji szkolnej oraz rozmów z uczniami wynika, że aktywnie angażują się oni w pracę na rzecz środowiska lokalnego. Duża liczba uczniów uczestniczy w akcjach charytatywnych organizowanych przez Caritas oraz w dodatkowych zajęciach w ramach klubu wolontariatu *Jesteśmy z Wami* oraz w projekcie edukacyjnym *Szkoła Obywatelska CIVITAS*. Uczniowie naszej szkoły pomagali przy organizowaniu Wigilii dla bezdomnych i niepełnosprawnych oraz

przygotowywali Parasparkiadę. Uczestniczyli także, wraz z nauczycielami, w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy oraz kiermaszach świątecznych. Wszystkie te działania uwrażliwiają naszych uczniów na problem akceptacji, pomocy i opieki i mają wyraźny cel profilaktyczny.

Realizowane przez szkołę programy wychowawczy i profilaktyki obejmują także działania antydyskryminacyjne dotyczące całej społeczności szkolnej. Zdaniem pedagoga, psychologa i wychowawców klas, na terenie szkoły nie zaobserwowano przypadków dyskryminacji uczniów. Żaden z uczniów, ani z rodziców nie zgłaszali problemów związanych z dyskryminowaniem z jakichkolwiek powodów. W szkole nie ma więc potrzeby podejmowania zorganizowanych działań mających na celu wprowadzenie programów antydyskryminacyjnych, a uczestnictwo uczniów w programach profilaktycznych i wyjazdach integracyjnych włącza ich w życie ogólnospołeczne, podnosi poczucie ich własnej wartości oraz niweluje poczucie wykluczenia.

Biorąc jednak pod uwagę obecną sytuację społeczną i polityczną na świecie i w Europie, należy zwracać szczególną uwagę na kształtowanie wśród młodzieży postaw cechujących się szeroko pojętą tolerancją, empatią, akceptacją i poszanowaniem drugiego człowieka oraz promować postawy przeciwdziałające dyskryminacji. Temu służy także udział naszej szkoły w międzynarodowym projekcie Erasmus+, w ramach którego realizujemy temat *Inkluzja – prawem każdego człowieka*. Nasza grupa partnerska obejmuje szkoły w Niemczech, Włoszech, Rumunii, Anglii i Belgii. Ponadto uczniowie naszej szkoły corocznie uczestniczą w międzynarodowych wymianach polsko-niemieckiej i polsko-belgijskiej, podczas których uczą się akceptacji różnych kultur.

4.4. Według opinii rodziców i uczniów, wsparcie otrzymywane w szkole odpowiada ich potrzebom.

Jak wynika z przeprowadzonych ankiet wśród rodziców, sondażu wśród nauczycieli oraz cytowanych wcześniej wniosków, szkoła udziela wystarczającego wsparcia, zarówno w kwestii przełamywania trudności edukacyjnych, jak i poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego. Zagadnienia te zostały już szczegółowo omówione w punkcie 4.2 oraz 4.3 niniejszego raportu. Natomiast uczniowie sugerują, że takie wsparcie jest niewystarczające w obszarze trudności edukacyjnych i indywidualizacji procesu dydaktycznego.

Znacznie lepiej uczniowie ocenili pomoc i poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne. Sondaż wśród uczniów wskazuje, że zawsze mogą oni liczyć na pomoc psychologa, czy pedagoga szkolnego w postaci indywidualnych rozmów i konsultacji, a także pomocy terapeutycznej. Wysoko oceniana jest także współpraca z wychowawcą. Z ankiety ewaluacyjnej godzin wychowawczych przeprowadzonej wśród 317 uczniów wszystkich klas wynika, że dla 77,6% ankietowanych godziny wychowawcze spełniają ich oczekiwania, aż 82,9% ankietowanych uważa, że wychowawca wspiera ich w rozwiązywaniu trudnych spraw i 86,1% ma zaufanie do swojego wychowawcy. Niestety, ciągle pozostaje jednak niewielka grupa uczniów niezadowolona z działań wychowawczych.

Aby uzyskać opinię rodziców na temat realizacji przez szkołę działań wychowawczych, przeprowadzono wśród nich ankietę. Analizując wyniki przeprowadzonej ankiety, należy stwierdzić, że aż 93% ankietowanych rodziców jest zadowolonych z działań wychowawczych szkoły i uważa, że szkoła dobrze spełnia funkcję wychowawczą i ich oczekiwania w tej kwestii. Pojedynczy rodzice (4 osoby na 188 ankietowanych) wyrazili swoje oczekiwania w zakresie funkcji wychowawczej szkoły poprzez propozycję wprowadzenie radykalnych środków dyscyplinujących wobec uczniów nieodpowiednio zachowujących się na zajęciach oraz zwrócenia większej uwagi na indywidualne potrzeby i problemy uczniów.

W obszarze opieki i pomocy psychologicznej szkoła organizuje warsztaty dla rodziców. W bieżącym roku szkolnym zostały przeprowadzone trzy spotkania edukacyjne: *Przedmaturalny zawrót głowy, Dopalacze i inne środki uzależniające – jak nie ulegać złudzeniom i reagować na czas, Co warto wiedzieć o samobójstwach*. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem rodziców. Ponadto rodzice zasięgaliby porad u pedagoga i psychologa szkolnego dotyczących stosowania efektywnych i konsekwentnych metod wychowawczych, porozumiewania się z dorastającymi dziećmi, poradnictwa psychologicznego oraz zawsze mogli korzystać z możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach

trudnych. Indywidualne konsultacje rodziców z pedagogiem i psychologiem szkolnym dotyczyły także poszukiwania efektywnych metod wychowawczych, trudności w nauce, izolacji i zaburzonego kontaktu dziecka z otoczeniem, wpływu choroby na funkcjonowanie szkolne ucznia, opuszczania zajęć szkolnych i wagarowania, motywowania dziecka do pracy nad sobą. Rodzice uzyskiwali także informacje w sprawie potrzeby badań w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innych specjalistycznych placówkach.

Natomiast szeroką gamę organizowanych przez szkołę warsztatów dla uczniów omówiono w punktach 4.2 oraz 4.3 niniejszego raportu.

V. Ostateczne rezultaty ewaluacji wewnętrznej i wnioski do dalszej pracy.

5.1. Sformułowanie odpowiedzi na pytania kluczowe.

- W szkole w sposób kompleksowy rozpoznawane są możliwości psychofizyczne i rozwojowe każdego ucznia oraz jego sytuacja społeczna.
- Zarówno nauczyciele, jak i pedagog i psycholog szkolne uczestniczą w diagnozie umiejętności i sposobach uczenia się ucznia.
- Po przeprowadzonej diagnozie, nauczyciele i pedagog z psychologiem prowadzą działania oferując uczniom wsparcie psychologiczno-pedagogiczne z uwzględnieniem indywidualizacji procesu edukacyjnego.
- Dla uczniów z orzeczeniami o niepełnosprawności szkoła organizuje zajęcia rewalidacyjne dostosowane do ich indywidualnych potrzeb.
- Szkoła prowadzi aktywną współpracę z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną.
- Szkoła ma programy wychowawczy i profilaktyki i poprzez realizowanie ich, promuje działania zarówno wychowawcze, jak i profilaktyczne.
- Szkoła aktywnie promuje i realizuje działania antydyskryminacyjne na różnych płaszczyznach, które obejmują całą społeczność szkolną.
- Według rodziców oraz uczniów, otrzymywane przez nich w szkole wsparcie odpowiada ich potrzebom.

5.2 Wnioski z badań w postaci mocnych i słabych stron.

Mocne strony:

- Zarówno uczniowie jak i ich rodzice mogą liczyć w sytuacjach trudnych na wsparcie nauczycieli, psychologa i pedagoga szkolnego i nie są pozostawieni sami ze swoimi problemami.
- W szkole przeprowadza się rzetelną i pogłębioną analizę potrzeb uczniów w obszarze dydaktyczno-wychowawczym, a także diagnozę możliwości rozwojowych i umiejętności uczenia się każdego ucznia.
- W razie potrzeby szkoła typuje uczniów na badania do poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz innych właściwych instytucji.

- Wszyscy nauczyciele poszczególnych przedmiotów opracowują i konsekwentnie stosują dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb poszczególnych uczniów zgodnie z posiadanymi przez nich opiniami i orzeczeniami.
- Nauczyciele starają się indywidualizować proces edukacyjny adekwatnie do potrzeb każdego ucznia.
- Nauczyciele planują i realizują szeroką ofertę zajęć dodatkowych, seminariów i konsultacji służących przewyciężaniu problemów edukacyjnych poszczególnych uczniów i uzupełnianiu braków.
- Szkoła podejmuje liczne działania w celu rozwijania zainteresowań uczniów oraz zachęca do udziału w licznych projektach i konkursach.
- Szkoła oferuje kompleksową pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów i rodziców na swoim terenie, a w razie potrzeby we właściwych placówkach.
- Szkoła organizuje liczne warsztaty dotyczące szeroko pojętego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
- Szkoła prowadzi zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności.
- Szkoła udziela pomocy uczniom i ich rodzinom borykającym się z problemami w sferze socjalno-bytowej.
- Szkoła konsekwentnie realizuje program wychowawczy i program profilaktyki.

Słabe strony:

- Nie wszyscy uczniowie są zadowoleni z oferowanej im przez szkołę pomocy dydaktycznej w przypadku niepowodzeń szkolnych.
- Nie wszystkie proponowane i organizowane przez nauczycieli zajęcia dodatkowe cieszą się zainteresowaniem uczniów i spełniają ich oczekiwania.
- Brak możliwości indywidualnego zaliczania sprawdzianu lub materiału w terminie dodatkowym z niektórych przedmiotów w przypadku nieobecności z ważnych powodów na sprawdzianie.
- Nieodpowiednie i niekulturalne zachowanie niektórych uczniów na zajęciach lekcyjnych oraz na terenie szkoły.
- Problem absencji na zajęciach szkolnych.

Rekomendacje:

- Zwiększyć zaangażowanie nauczycieli w organizowaniu pomocy dydaktycznej dla uczniów w przypadku niepowodzeń szkolnych.
- Uatrakcyjnić ofertę zajęć dodatkowych aby spełniała ona oczekiwania większej ilości uczniów.
- Umożliwić indywidualne zaliczenie materiału lub sprawdzianu ze wszystkich przedmiotów.
- Kontynuować zajęcia pozalekcyjne rozwijające zainteresowania uczniów.
- Wzmocnić pracę z uczniami zdolnymi przygotowując ich do konkursów.
- Konsekwentnie realizować program wychowawczy i program profilaktyki.
- Eliminować przypadki nieodpowiedniego i niekulturalnego zachowania uczniów.

- Opracować i wprowadzić narzędzia służące poprawie frekwencji na zajęciach lekcyjnych.
- Kontynuować działania wychowawcze i antydyskryminacyjne oraz kształtujące postawy prospołeczne uczniów.
- Kontynuować cykl warsztatów z zakresu poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
- Kontynuować pomoc socjalno-bytową dla uczniów i ich rodzin borykających się z trudnymi warunkami materialnymi.
- Nadal współpracować z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi właściwymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom i ich rodzicom.

Dąbrowa Górnicza, czerwiec 2016r.

Opracowanie ewaluacji:
mgr Małgorzata Stacewicz
mgr Olga Cupiał
mgr Anna Chłosta
mgr Małgorzata Adamska
mgr Krzysztof Kowalski